

om Bøndergaardens Bortfastning, og navnlig gives Indflydelse paa Afgjørelse af de paagjældende Bønders Rettigheder efter den specielle Disposition af 1780 til at erholde de individuelle Gaarde i Fæste.

I Genhold til alt Ovenstaaende finder Indenrigsministeriet sig altsaa ikke besejret til, at lade foretage den begjerte offentlige Underfølgelse for Skjoldnæsholms Godsæs Bedkommende, og derved at sætte den af det danske Cancellie afgivne Resolution af 15de Februar f. A. ud af Kraft.

Dette tilmeldes herved tjenstlige Herr. Kammerherren til Underretning og behagelig Beskjendtgjørelse for Godseieren, samt vedkommende Fæstere, idet jeg endnu skal tilføie, at en Gjenpart af denne Skrivelse idag er tilstillet Kjøbenhavn's Magistrat for at overgives til Dverretsprocurator Christensen.

De med Sagen fulgte Bilag remitteres herved.

Indenrigsministeriet, den 21de August 1849.

Til

Herr Kammerherre og Amtmand Hoppe.

B. Christensen: Jeg har oplest disse Actstykker, fordi jeg troer, at den Fremstilling, de indeholde deels fra Fæsternes Side i Fæste-Andragendet til Indenrigsministeriet og deels i den høitærede Indenrigsministers omhyggelige og vidtløftige Svarskrivelse, maa være tilstrækkelig til paa dette Sagens Standpunkt, at overtøye mine ærede Colleger om den store og meget alvorlige Betydning af nærværende Sag. Jeg vil ikke foranledige en vidtløftig Discussion her nu, og jeg vil derfor blot endnu tilføie, at det vil indsees, at uden foregaaende Underfølgelse fra det Offentliges Side vil det være aldeles umuligt, at komme fuldstændigt til Bunds i denne mærkelige, desto værre dog ikke ganske enestaaende, Historie. Den Genviisning, det salige Cancellie har gjort, og som den høitærede Indenrigsminister har gjentaget, til Domstolene, til almindelig Rettergang, er af mange formelle Grunde hartad uden Betydning. Jeg kunde idetmindste under samtlige forhaandenstående Forhold — saa overbeviist jeg end er om Fæsternes gode moraliske ja selv juridiske Ret — jeg kunde dog ikke, siger jeg, tilraade dem en Rettergang uden

Bidere. Det er derfor, at jeg har troet, at det var en god og nyttig Gjerning, at gjøre det ærede Thing opmærksom paa dette Forhold, og at udbede, at det vilde tage under Overveelse, om det ikke i sig selv, og i Forbindelse med selve Tilstanden paa Landet indeholdt god Anledning, til at benytte Grundlovens § 50, til selvstændigt at undersøge samtlige disse Forhold, saaledes at Autoriteterne kom til at tjene til Dplysningen, men ikke til at beherske den. Jeg vil blot tilføie til Forstaaelse af de oplæste Actstykker to Bemærkninger; den ene, at den Neergaardsske Families Adkomst til Skjoldnæsholm indeholdt udtrykskelig, at den skal respectere den kongelig confirmerede Disposition, og den anden af Justitsraad Harhoff i Ringsted, som er paaberaabt i Sagen og har, som det synes spillet en betydningsfuld Rolle i den, har været Godsets Birkeoddommer, og ganske sikkert var det ogsaa ham, der som constitueret Amtmand afgav den mærkelige Erklaring. Jeg skal endnu kun anbefale Sagen til at nyde Fremme.

Indenrigsministeren: Den Bemyndigelse, som Grundlovens § 50 indeholder for Thinget til at nedsætte undersøgende Commissioner, er af den Bigtighed, at jeg anseer det for nødvendigt strax at supplere den Fremstilling af Realiteten i denne Sag; som det ærede Medlem, som nu satte sig, har givet, for at det desto klarere kan træde frem, hvorvidt der maatte være nogen Anledning til i nærværende Tilfælde, at benytte den citerede Paragraph i Grundloven. Det forholder sig ganske rigtigt, at den daværende Besidderinde af Skjoldnæsholm, Grevinde Dannefsjold-Laurvig fød Ahlefeldt, under 26de August 1780 anholdt om Confirmation paa de af hende forfattede Bestemmelser „for Høveriet, Indfastningspenge og Landgilden af Skjoldnæsholms Godsæs Bønder baade nu og i Fremtiden“. Hun indleverede i denne Anledning den Disposition, som er omtalt i Sagen, og som jeg her har for mig. Denne Disposition viser sig tydeligt aldeles væsentligt at angaa Høveriet. Den indledes med almindelige Betragtninger over de fordærvelige Følger af ubestemt Høveri og, hvor vigtigt det er for Bondestanden, at Høveriet bliver bestemt. Den gaaer derpaa over til, med stor Detail,